

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olavs» ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Nyttårspreken av biskop dr. J. Mangers. — Den hl. faders juletale. — En hilsen fra pastor Ivar Hansteen-Knudsen. — Foreningslivet — og klikkdannelsen. — † Pater Wladimir Ledóchowski. S. J. — In memoriam. Pastor van der Velden. — Moder Norberta. — Pastor Franz Broel. — Herhjemme. — Tollfri tanker.

Nyttårspreken av biskop dr. J. Mangers.

*Den som søker ly hos den Allerhøgste hviler
under Guds vern som er i himmelen.*

Salme 90, 1.

Høgtelskede i Herren.

Når dere i aften, den siste aften i dette år 1942, er kommet hit i vår kjære St. Olavs kirke til Frelseren i tabernaklet, da er det uten tvil for å gi årets siste timer til Gud, slik som det hør og bør seg for kristne som tar det alvorlig med sitt kristenliv. Dere er kommet for å be ham om tilgivelse for alle de feil og forsømmelser, som den menneskelige svakhet og skrøpeligheit har tynget samvittigheten med og som ingen av oss kan si seg helt fri for. Derfor klinger også vår gamle botssalme «Miserere» aldri så gripende og bønnfallende som nettopp nyttårs-aften, når vi går i oss selv og legger vår sjel åpen for oss selv og for Gud. Men fram for alt er dere kommet for å takke Gud for alle de gode gaver han i så rikt mål har gitt dere i årets løp, og for å hente hans velsignelse, så den må bygge bro fra det gamle til det nye år. Og det er rett slik, for «den som søker ly hos den Allerhøgste, hviler under Guds vern som er i himmelen».

Og av hjertets dyp hilser jeg dere alle for siste gang i dette år på terskelen til det nye, og ønsker og nedber for dere alle den Hellige Andes fred og glede, som må bli hos dere alle gjennom hele det år som kommer, hva det no enn må bringe av godt og ondt, av glede, av trøst og skuffelse.

Høgtelskede i Herren. Trass i alle brennende ønsker og glødende bønner som fra utallige lepper er steget opp til Gud, har året 1942 ikke brakt verden den fred, som vi alle hadde håpet på. Enno taler krigen sitt harde språk og vi føler dens grusomme lover. Kanontordenen drønner fremdeles og bombe-flyene strør skrekk og død over utallige uskyldige

mennesker, ødeleggelse og ruin over blomstrende byer og bygder. Vi kan ikke fatte det vanvittige og meningsløse i denne ødeleggelseslyst.

Og likevel vet vi at bare én vilje har makt over vårt liv. Det er Guds vilje. Og vi vet også at Gud elsker oss, elsker oss langt mer enn en mor kan elske sitt barn. Har han ikke nettopp i dette år gitt oss vidunderlige bevis på sin kjærlighet til oss og sin omsorg for oss? Trass i all den uhygge og sorg, den angst og usikkerhet som følger oss på hvert skritt, trass i alt det grufulle og umenneskelige menneskenes ondskap har rystet verden med, har Gud holdt sin vernende hånd over oss og gitt oss sin nåde og sin kraft, så vi ikke ble motløse, men med løftet hode og ukuelig vilje har kunnet holde ut på vår post og i vårt arbeid.

Ja, når vi ser tilbake på det år som no ebber ut, da har vi all grunn til å prise Guds godhet og miskunn og til å takke ham for hans vern og omsorg. Aldri har det vel vært så klart for oss at Gud holder verden i sin hånd, at han står over tiden og tidens hendinger og at han likevel står midt i dem og styrer alt til beste for dem som elsker ham. Nettopp når vi var nedsunket i dypeste sorg og alt så mørkt ut, har vi fått erfare at en frelserhånd plutselig og uventet rørte ved vårt hjerte, slik som en kjærlig moderhånd stryker over sitt barns feberhete panne.

Menneskelig talt har det vært et tungt år for hele verden og ikke minst for Kirken, som ofte måtte stå maktesløs overfor all den nød som rammet dens barn, og overfor all den urett og brutalitet den måtte være vitne til. Men Kirken har ikke sviktet sin oppgave. Gjentatte ganger har den gjennom paven og biskopene hevet sin røst og manet folkene og deres styresmenn til rettferd og humanitet, til fred og forsoning, ja vist dem vegen til freden og forsoningen. Vel kan det synes som om Kirkens røst har vært en røst i ørkenen og har klinget for døde

ører, og likevel har utallige mennesker hørt den og er blitt trøstet og styrket ved den. Ja mer enn det: utallige har funnet tilbake til sin barndoms tro, tilbake til Gud og til Kirken. Fra hele den katolske verden får vi stadig høre at kirkene er overfylt og at gudstjenestene aldri har samlet så mange mennesker som nettopp no i krigens redselsfulle dager. Ja, mange har forstått tidens «mene, tekel, fares», som står skrevet med blodige bokstaver, hvor vi enn vender blikket hen. Nettopp dette blodige tegn har vært til frelse for utallige.

Og Gud har holdt sin hånd over sin Kirke. Trass i harde prøvelser har den kunnet feire kirkeårets store skjønne fester og fylle sjelene med sin velsignelse og gi dem en glede som ingen kan ta fra dem. Enno brenner det lys som ble tendt i vår sjel på disse høgtidsdager og enno virker den trøst og styrke vi fikk i disse nådestunder, særlig når vi benket oss ved Herrens bord. De lyser og brenner som gledeskjerter i sjelens helligdom. Skal vi da ikke takke Gud av vår sjels dyp for alt det lys, all den trøst og kraft han har gitt oss gjennom vår hellige Kirke? Jo visst skal vi det. De er jo lysende stjerner som ikke forgår, men blir og fører oss frelst gjennom tidens tåke og bølger, mens alle prøvelser som dette mørke og stormfulle år har brakt oss går forbi, tatt med av tidens strøm.

A, i sannhet, mine kjære venner, «den som søker ly hos den Allerhøgste hviler under Guds vern som er i himmelen». Ja, når vi forstår den kunst å se alle ting, både de gode og de onde, i lyset av vår herlige tro, da står vi på fast fjellgrunn som aldri vakler og aldri svikter. Da bevarer vi hjertets ro og fred, selv om vi må gå tornefulle veger, for da vet vi at også de tornefulle veger er Guds kjærlighets veger, at Gud er med oss og står ved opphavet og enden av alle veger og alle tider.

Det må vi ha for øye når vi no skrider over terskelen til det nye år. Også det nye år fører oss inn i livets harde virkelighet, i hverdagslivets krav og strev. Og vi spør oss: «Hva skal det bringe oss?» Om det bringer oss den avgjørelse som vi alt så lenge har ventet på, vet vi ikke. Vi vet heller ikke om våre brennende ønsker om så mangt og meget blir oppfylt. Gud alene vet det. Men ett vet vi, og det må vi i aften særlig legge oss på sinnet: Gud vil også være vår far i det kommende år, våke over oss som over sine barn, komme til oss i den hellige

kommunion, bo i oss og bære oss gjennom tidens strøm.

Om det som året bringer oss er godt eller ondt, avhenger hovedsakelig av oss selv, for det er vi selv som gjør det i sannhet godt eller ondt. Tiden er som et tomt kar. Det innholder bare det vi selv fyller det med. Det er ikke de store og oppsiktsvekkende hendinger som gjør karets innhold verdifullt, men det er våre egne handlinger: den trofaste oppfyllelse av våre daglige plikter, vår offervilje, vårt stille virke for å tjene andre, vårt strev og vår kamp for å vokse i fullkommenhet, i Guds- og neste-kjærlighet. Ja, et slikt innhold må vi gi tidens kar, for det er bare det som har verdi i Guds øyne og kan bestå for hans dom. Året er verdt det som det er verdt i Guds dom, ikke mer og ikke mindre. Å fylle karet med slagord og tomme fraser og talemåter om en ny og bedre tid er aldeles verdiløst, for en ny og bedre tid avhenger ene og alene av at vi innretter vårt liv etter Guds bud og Guds vilje.

En sann kristen, som har Guds vilje som sin eneste rettetsnor, tror derfor alltid på framtiden, på morgenerøden, på den nye dag. En sann kristen er alltid optimist, fordi Kristus selv var optimist og formante sine til å være det: «Frykt ikke, du lille flokk, sier han, for deres Fader har villet gi dere riket» (Luk. 12, 32). Vi tror på lyset, ikke på mørket, fordi vi tror på vår Gud, bygger på ham og stoler på ham. Med urokkelig fjellfast tillit til Gud går vi derfor fra det gamle over til det nye år, for «den som søker ly hos den Allerhøgste, hviler under Guds vern som er i himmelen».

Høgtelskede i Herren, mine kjære venner, så takker vi da Gud for det gamle år og vi ber om hans vern og hjelp for det kommende. Vi ber om det for vår hellige Kirke, for vårt kjære fedreland, for våre familier og alle våre kjære — særlig dem som no er skilt fra oss —, for de uskyldig forfulgte, ja for alle mennesker, levende og døde. Og vi tilgir av hjerte alle dem som har gjort oss ondt, så vi av vår sjels dyp kan be Herrens bønn: «Forlat oss vår skyld som og vi forlater våre skyldnere.»

Fylt av disse tanker sier vi no farvel til det gamle år og ønsker det nye velkommen. Da toner vårt hjertes klokker ut i takkesangen «Te Deum, laudamus», og da kan vi være forvisset om at året 1943 blir et godt og velsignet år.

Amen.

Den hl. faders juletale.

Julaften holdt hs. hellighet pave Pius XII en stor-slått radiotale over de fundamentale normer som må regulere statenes og folkenes indre orden.

Paven betoner i begynnelsen sin absolutte upartiskhet ilkesom han også framhever at Kirken lar de enkelte stater og nasjoner fritt velge de konkrete former etter hvilke de vil løse både de interne og de internasjonale

problemer, så lenge de respekterer den guddommelige lov. Men han framhever også meget bestemt at Kirken, «sannhetens støtte og grunnvoll», aldri kan gi avkall på å forsvare de uforanderlige og fundamentale prinsipper mot enhver forvrengning, falsk fortolkning og villfarelse.

Deretter utvikler han meget utførlig at for å oppnå

et fredens samfunn er to grunnelementer nødvendig: 1) samkvem i rettferdighet, 2) samkvem i harmonisk ro. Dette kan bare oppnås når følgende fem store prinsipper blir lagt til grunn og så å si hogget med jernmeisel i fundamentene på samfunnets bygning. Vi gjen-gir ordrett disse fem prinsipper: — — —

I.

Den menneskelige persons verdighet og rettigheter.

Den som vil at fredsstjernen skal bryte fram og stå stille over samfunnet, må gjøre sitt til å gi den menneskelige personlighet den opprinnelige verdighet tilbake, som Gud i begynnelsen har tilkjent den. Han må motsette seg all betraktning av mennesker som masser uten sjel og bekjempe individenes økonomiske, sosiale, politiske, intellektuelle og moralske ustadighet, deres mangel på solide prinsipper og faste overbevisninger, deres misbruk av instinktive og sanselige stimulanser og deres vankelmødighet.

Han må med alle tillatte midler og på alle livets områder fremme de sosiale former, hvorunder fullt personlige ansvar er mulig og sikret, både når det gjelder den jordiske og den evige tilværelse.

Han må støtte respekten og den praktiske virkeliggjøring av følgende for den menneskelige persons fundamentale prinsipper: retten til å håndheve og utvikle det fysiske, intellektuelle og moralske liv, og særlig retten til en religiøs utdannelse og oppdragelse. Retten til privat og offentlig gudsyndyrking, innbefattet også det religiøse karitative arbeid. Den prinsipielle rett til ekteskap og virkeliggjøring av dets mål, retten til ekteskaps- og familielivet. Retten til arbeid som uunnngåelig middel til familielivets opphold. Retten til fritt valg av en livsoppgave, følgelig også av den prestelige og religiøse stand. Retten til bruk av materielle goder i full bevissthet om sine forpliktelser og de innskrenkninger samfunnet krever.

II.

Forsvar av den sosiale enhet og særlig familiens enhet.

Den som vil at fredsstjernen skal bryte fram og stå stille over samfunnet, må avvise enhver form for materialisme, fordi denne ikke ser annet i folket enn en flokk individer, som spaltet og uten indre samhold blir betraktet som eiendom, en vilkårlig kan råde over.

Han må søke å forstå samfunnet som en indre enhet, vokset og modnet under Forsynets ledelse, en enhet som på sitt eget bestemte område og ifølge sine særegne talenter og ved hjelp av de forskjellige klassers og yrkers samarbeid streber etter kulturens og religionens evige og alltid nye mål.

Han må forsvare ekteskapets uoppløselighet. Han må gi familien, denne uerstattelige celle i folket, rom, lys, frihet, forat den kan oppfylle sin misjon, som består i å forplante nytt liv og i å oppdra sine avkom i en ånd som svarer til dens egne, sanne religi-

øse overbevisninger. Han må bevare, styrke, opprettholde etter sine krefter, sin egen økonomiske, spirituelle, moralske og juridiske tilværelse. Han må sørge for at også husets tjenere får sin del i familiens materielle og spirituelle goder. Han må tenke på å skaffe hver familie en samlende arne, hvor familielivet, som både materielt og moralsk er sunt, kan utfolde seg i hele sin kraft og styrke. Han må sørge for at arbeidsstedet ikke er for langt borte fra heimen for ikke å gjøre familiens overhode og barnas oppdrager fremmed for sin egen familie. Framfor alt må han sørge for at det hersker gjensidig tillit og samarbeid mellom skolen og heimen, hvilket før i tiden brakte så velgjørende modne frukter, men no er blitt avløst av en mistillit, fordi skolen under den materialistiske ånds herredømme og innflytelse ofte forgifter og ødelegger alt hva foreldrene har lagt ned i barnas sjel.

III.

Arbeidets verdighet og fortrin.

Den som vil at fredsstjernen skal bryte fram og stå stille over samfunnet, må gi arbeidet den plass som Gud fra begynnelsen av har gitt det. Som ubetinget middel til å gjøre seg jorden underdanig, og villet av Gud til Hans forherligelse, eier hvert arbeid en uavhengelig verdighet og er samtidig et intimt hjelpemiddel til den personlige fullkommengjøring. Dette er arbeidets edle verdighet og fortrin, når det ikke blir nedverdiget på grunn av overanstrengelse og byrde, som er en følge av arvesynden, men blir utført i lydighet og underkastelse av Guds vilje.

Den som kjenner våre forgjengeres store rundskrivelser og våre egne henvendelser, vet, at Kirken ikke nøler med å dra de praktiske konsekvenser av arbeidets moralske verdighet, og å legge vekt på disse i kraft av sin autoritet. Disse konsekvenser innbefatter foruten en rettferdig lønn som er tilstrekkelig for arbeideren og hans families underhold, også vedlikeholdelsen og fullkommengjøringen av en sosial orden, som tilstår alle samfunnsklasser en sikker, om enn en beskjeden privat eiendom, og som gjør det mulig at også sønner fra arbeidsklassen, som er utrustet med særlige talenter og en særlig god vilje, kan få en høgre utdannelse. En sosialorden som likeledes fremmer omsorgen for og virkeliggjøringen av den sosiale ånd i naboskapet, i landet, i fylkene, i folket og i nasjonen, hvilken ånd er å forminske kontrasten mellom interesser og klasser, borttar fra arbeiderne følelsen av tilside-settelse og i stedet for gir plass for den oppmuntrende erfaring av en ekte menneskelig og kristelig-broderlig samfølelse.

De nødvendige sosiale reformer avhenger av de enkelte nasjoners økonomiske evne. Bare et intellektuell og edelmodig samspill mellom sterk og svak gjør det mulig å etablere en universell forsoning, slik at det ikke blir igjen noe arnested for brann og åndelige epedemier, hvorav nye ulykker kan oppstå.

Tydelige tegn bringer oss bud om, at midt i all den gjæring av fordommer og hat, som er en uunn-

gåelig, men trist del av denne krigs psykose, finner enno i nasjonene bevisstheten om deres intime og gjensidige avhengighet både i ondt og godt, og at denne bevissthet er blitt sterkere, ja mer levende. Er det kanskje ikke så, at de dype tenkere stadig klarere innser at vegen til frelse ligger i fornektelsen av all egoisme og nasjonal isolering, og at de krever hver av sitt folk en hel del ofre, som er nødvendige for å bringe andre folk den sosiale fred? Måtte dette julebudskap som er rettet til alle som har en god vilje og et edelmodig hjerte, gi mot og samle i alle nasjoner mennesker til et sosialt kors-tog. Og måtte Gud gi denne fredsskare den seier som deres edle hensikt fortjener.

IV.

Gjenopprettelse av den juridiske ordning.

Den som vil at fredsstjernen skal bryte fram og stå stille over samfunnet, må gi sin medvirken til en gjennomgripende revisjon av den juridiske ordning.

Den juridiske sans av i dag er ofte forvandlet og forvrent ved forkynnelsen og den praktiske virkeliggjøring av en juridisk positivisme og utilitarisme, som lenkebunden må tjene bestemte grupper, klasser og bevegelser, hvis program bestemmer vegen for lovgivningen og den juridiske praksis.

Helseboten til denne situasjon vil man først kunne oppnå, når bevisstheten om en juridisk ordning som støtter seg på Guds autoritet og som hver menneskelig voldgiftsrett vokter over igjen blir levende. Bevisstheten om en ordning som også strekker sin skjærmende og straffende hånd ut over menneskets absolutte rettigheter og som beskytter dem imot hver menneskelig makt angrep.

Forholdet mellom menneske og menneske, mellom individet og staten, autoriteten, de sivile plikter og statens og autoritetens forhold til de enkelte, må være basert på et klart, juridisk fundament og etter behov bli beskyttet av en juridisk autoritet. Dette forutsetter:

- a) en domstol og en dommer som henter sine direktiver fra en tydelig utformet og nedskrevet rett.
- b) tydelige juridiske regler som ikke kan bli kullkastet ved uriktige henvisninger til en vilkårlig folkeopinion eller av rene nyttegrunner.
- c) anerkjennelse av det prinsipp at også staten, dens funksjonærer og organisasjoner er forpliktet til å unngå forholdsregler som krenker friheten, eien-dom, æren, og de enkeltes framskritt og helse.

V.

Statsbegrepet etter den kristelige oppfatning.

Den som vil at fredsstjernen skal bryte fram og stå stille over samfunnet, må medvirke at de styrende i staten utfolder en praksis som er basert på rimelig disiplin, edel menneskelighet og en ansvarlig kristelig ånd.

Han må virke med til å bringe staten og statsmakten til å tjene samfunnet i full respekt for den menneskelige person og dens bestrebelse etter å oppnå sine evige mål.

Han må bidra sitt til å fordrive de villfarelser som har en tilbøyelighet til å føre statens myndigheter bort fra den moralske veg ved å løsrive dem fra det etiske bånd som binder dem til det individuelle og sosiale liv, hva i praksis forleder dem til å fornekte og tilsidesette den essensielle avhengighet, hvori de står til Skaperens vilje.

Han må fremme sannhetens anerkjennelse og utbredelse — den sannhet som lærer oss at også på det jordiske område er det å tjene livets dypeste mening og den eneste legitime moralske rett til å herske.

*

Etter å ha fremlagt disse fem punkter uttrykker paven ønsket om at alle må møtes i det høgtidelige løfte å arbeide på å føre samfunnet tilbake til det faste sentrum av den guddommelige lov og få det til å tjene den menneskelige personlighet, som er opphøyet og adlet i Gud, et løfte som menneskeheten skylder de utallige som no lider, ofrer og dør for en bedre sosial orden.

En hilsen fra pastor Ivar Hansteen-Knudsen.

Den 20. des. mottok hs. høgærverdighet biskopen følgende telegram på latin, som vi hermed bringer i oversettelse:

I sin store lykke og med dyptfølt takk mot alle venner sender nyvigslet prest sin rike velsignelse til biskopen, alle Josephssøstrene, familien, soknepresten og menigheten i Porsgrunn.

Ivar Hansteen-Knudsen.

Citta del Vaticano 20. des. 1942.

*

På samtlige norske trossfellers vegne gratulerer «St. Olav» av hjerte vår nye norske prest. Ad multos annos!

Foreningslivet - og klikkdannelsen.

I M.U.L. har et av de unge medlemmer holdt følgende lille foredrag, som det er oss en glede etter anmodning å gi plass til i «St. Olav». Det har noe å si alle våre foreninger.

*

I foreninger og ungdomslag hender det ofte at det danner seg små adskilte grupper blant medlemmene. En kommer sammen, lærer hverandre å kjenne så godt at det sluttet vennskap og kameratskap. Slike små grupper blant lagsmedlemmene blir ofte med et moderne ord karakterisert som «klikker».

I flere diskusjoner har mange vært imot dem. Men å danne klikker synes ikke jeg i og for seg er noe galt. Det er ikke noe å si på at venner slutter seg nærmere sammen. Sine venner kan en nå engang ikke tvinge seg til å velge. Det skjer umiddelbart

og følelsmessig. Man føler en passer sammen, merker kontakten, har felles interesser, kjenner seg vel i andres selskap og har tillit til hverandre. Det siste er ikke det minst viktige. En klikk består av slike venner som har sympatier for hverandre og hvor kontakten er i orden. En blir en klikk av omgangsvener. Og som jeg før nevnte er det ikke noe galt å danne klikk innen en forening. Det er det samme som en uttrykker med ordet kameratflokk.

Men galt blir det når en slik klikk blir seg selv nok. En lager likesom en mur rundt klikken, er kjølig og likegyldig overfor de andre. Klikken innkapsler seg i seg selv. En ser mere på sin egen lille krets' interesser enn på foreningens og det som er felles for den. Man danner et lite lag i foreningen og slipper ingen andre inn.

Fordi en har sin beste venn eller venninne som en gjerne vil være sammen med, skal en ikke være likegyldig overfor andre. En hører så ofte om folk som har lyst til å komme, men de kvier seg for å gå når de allerede engang før har hatt følelsen av at de ikke hører til, at folk er snobbete og ikke kan si så meget som et vennlig ord til dem. Jeg har selv hatt den følelsen. Derfor vet jeg hva det vil si å møte den bøygen av kulde som slår imot en hvis en som ukjent forsøker å komme f. eks. til sammenkomstene i Foreningslokalet eller enno verre, hvis en våger seg til et av de utallige foreningsmøtene.

Nei, vi må komme de andre i møte, snakke med dem, trekke dem inn i en felles interesse og ta oss av dem. Klikkene skal åpne seg for hverandre, også for dem som står utenfor. I foreningen vil vi danne en stor flokk, selve lagflokk. En har jo sin klikk for det, utenfor selve sammenkomstene.

En annen fare ved klikk-vesenet er at en klikk søker å dominere de andre. Klikken vil være rådende og styrende og ønsker ikke andres innblanding. Det er også galt. Her må en søke å åpne kameratflokk, gjøre den videre og større og la medlemmene ha følelsen av at de er velkomne til underholdning og tankeveksling. Mange andre ting kunde nevnes. Tenk bare på dere selv og hvordan dere har vært overfor andre da — ja dere får tenke etter.

Men la oss stanse ved den verste av alle skavanker ved et klikk-vesen. Det er sladder. De i den ene klikken sladrer om de i den andre. Når en kommer sammen blir det bare slarv og snakk. En kritiserer, finner feil hos hverandre og synes de andre er så godt samtaleemne. La ikke sladder få innpass i foreningslivet, den kan så lett ødelegge kameratskapet og samholdet. Det har dere jo sett så mange eksempler på. La oss som før nevnt søke i oss selv og kritisere det vi finner der. Ja, for da fant vi ikke så mye anledning til å finne feil hos andre. Av alt dette ser vi at klikker er både av det gode og onde. Men la iallfall klikkene (de kan nemlig ikke helt unngås så lenge vi mennesker er så vidt forskjellige) for vår forenings vedkommende vise at de kan være som de bør og skal være!

Ulla.

†

Pater

Wladimir Ledóchowski. S. J.

Med jesuittergeneral W. Ledóchowski, som avgikk ved døden 13. desember har Kirken mistet en mann som under tre betydningsfulle pontifikater har utført en stor gjerning i dens tjeneste. Dansk «Katolsk Ugeblad» bringer følgende interessante artikkel om den avdøde, som vi her tillater oss å gjengi:

Den avdøde Ordensgeneral er født den 7. okt. 1866 i Loosdorf (Nedre-Østerrike). Hans far greve Ledóchowski tilhørte en gammel østerriksk adelslekt. Den unge Ledóchowski tok studentereksamen fra Theresia-Akademiet i Wien. Deretter studerte han et år jus ved universitetet. Ikke lenge etter treffer vi ham i presteseminariet i Tarnow, hvor han påbegynte sitt teologiske studium. I årene 1887—89 fortsatte han studiene i Germanicum i Rom. Da han følte seg kallet til Ordenslivet, inntrådte han 1889 i Starawies (Galizien) i Jesuitterordenen, 1894 mottok han prestevielsen. Ledóchowskis medfødte begavelse og store menneskekunnskap førte ham hurtig fram til ledende stillinger i hans Ordensprovins. Derfor kom utnevnelsen til provincial for den galiziske Ordensprovins 1902 ikke som noen overraskelse. 1906 kalte ordensgeneralen ham til Rom som rådgiver for ordenens virksomhet i Tyskland. Et år etter verdenskrigens utbrudd (1915) overdro man ham det ansvarsfulle verv som ordensgeneral å lede Jesu selskap.

Den store krig mellom verdens nasjoner stillet ham overfor vanskelige problemer. Da Italia trådte inn i krigen på de alliertes side, ble Ledóchowski tvunget til å forlegge sin residens til det neutrale Sveits. Fra slottet Ziezers ved Chur kunde han lettere opprettholde forbindelsen med ordensprovinsene i de krigførende land. Det vilde være underlig, om ikke den jesuit-fiendtlige propaganda i disse år hadde beskyldt ham for storpolitiske intriger. At disse beskyldninger selvfølgelig mangler ethvert grunnlag, framgår tydelig nok av at ordenens medlemmer i stort antall på begge sider tjente deres fedreland.

Interessant er de inntrykk som den kjente protestantiske forfatter og statsmann, dr. Viktor Naumann gjengir i sin bok: «Profile, Porträtskizzen von Staatsmännern» i anledning av sitt besøk hos general Ledóchowski på slottet i Chur.

«Da jeg vandret gjennom det stille hus og på forskjellige dører leste: den franske ordensprovins, den tyske ordensprovins, den engelske ordensprovins osv. fikk jeg et overveldende inntrykk av den romerske kirkes og Jesuitterordenens uhyre universale makt. Her i denne lille avkrok av verden, fjernt fra krigs-

skueplassen, bodde en liten skare prester, som var kommet fra Rom. Det var mennesker fra alle verdens kanter, fra det høye nord, fra sydens varme lande, ja fra det fjerne østen var de kommet hit, men alle var besjelet av en tanke, alle ledet av en og samme vilje: å arbeide «til Guds større ære». Ganske visst vet jeg at dette ord ofte støter på motstand i protestantiske kretser, og mange store åndskjemper har i våre rekker søkt å framstille Rom som Antikrists sete og jesuittergeneralen som hans håndlanger.

Jesuitterordenen betraktes hyppig som stående i motsetning til andre ordener. Her sto no generalen for den baktalte Jesuitterorden foran meg og talte til meg, som en Sankt Franciskus har talt. Den samme kjærlighet som preget den store helgen fra Assisi, den glødende, mystiske kjærlighet, som omfattet hele skapningen, ja alle vesener, gjenfant jeg hos ham. Hans kloke ord og uttalelser munnet stadig ut i et: «hvis I ikke har kjærlighet».

Den som nøye kjenner Jesuitterordenens organisasjon, dette mesterverk skapt av kloke og begeistrede menn, han vet at hver enkelt alltid og overalt er seg sin plikt overfor ordenen bevisst. Hvert lille hjul griper planmessig inn i det annet. Etter min overbevisning eksisterer der, med unntagelse av statssekretariatet i Vatikanet, ikke noe utenriksministerium i verden som mottar så instruktive og fyldige beretninger som jesuittergeneralens kurie.

Århundregammel skoloring, mangel på personlig ærgjerrighet, kjennskap til alle strømninger i de forskjellige land gjør jesuitterne i mange henseender til langt mere egnede referenter enn diplomater av gammel og nyere skole.»

Hva dr. Naumann her beretter i anledning av besøket hos jesuittergeneralen, er ikke et flyktig inntrykk, men støtter seg på mange års studier av ordenens historie.

De nye forhold etter verdenskrigen medførte en nyordning og omgruppering av ordensprovinsene i de forskjellige land. I Tyskland opphevedes jesuitterloven i 1917, og dermed skapt en mulighet for en omfattende virksomhet med sentrer i Köln, München og Berlin. Versaillesfredens nyordning av Europa nødvendiggjorde opprettelse av nye ordensprovinser i Polen, Litauen og Tsjekkoslovakiet. Ganske visst forårsaket borgerkrigene i Meksiko og Spania blodige tap for ordenen og ødeleggelse av blomstrende virksomhet, men til gjengjeld vant ordenen nytt terreng i misjonslandene. I 1941 talte ordenen 26293 medlemmer fordelt på 43 provinser. Stor interesse viste generalen for Gregoriusuniversitetet, Bibelinstituttet og det orientalske Institutt i Rom, som alle ble utvidet og modernisert. På sjelesorgens område gjorde Ledóchowski en stor innsats, idet han i Rom skapte et sekretariat for Mariakongregasjonene og med stor energi fremmet ekserciti-bevegelsen. Ser man tilbake på Ledóchowskis generalat, kan man iaktta, at denne store manns initiativ og handlekraft i kirkens tjeneste har vært med på å virkeliggjøre ordenens devise: Allting til større ære for Gud.

In memoriam.

Pastor van der Velden.

Det var i oktober måned pastor Meeusen skrev til meg, at pastor van der Velden lå syk. Men da hans helbred i seinere år var dårlig, og siden han ofte måtte holde sengen noen dager, heftet vi oss ikke noe særlig ved det. Det så også ut til at sykdommen skulde gå tilbake, for «pastor», som han kaltes i hele Bussum, kom på beina igjen, og leste messen flere dager. Men i november kom der et kort fra moder Maria Magdalena, forstanderinnen i Olavshuset, hvor der ble meddelt at pastor van der Velden den 22. november hadde mottatt den siste salvelse. — Dessverre var det for meg umulig å reise til Bussum med det samme, og søndag 29. november ringte pastor Meeusen opp og fortalte at pastor van der Velden om morgenen var avgått ved døden. — Da jeg tirsdag ankom til Bussum, fikk jeg av søster Juliana høre nærmere om pastorens siste dager. Han trodde først ikke at han var så svært syk, og protesterte da han fikk vite at avisene inneholdt en liten notis over hans alvorlige tilstand. Han var i godt humør like til det siste, men følte seg svært trett. Da lægen hadde konstatert at det antagelig var infeksjon i lungene, spurte han søster hva lægen hadde sagt. Søster overveiet om hun skulde si ham sannheten no. Men da pastor spurte på nytt, svarte søster Juliana: «Han har sagt at pastor drar av sted til himmelen.» — Og med et tilfreds smil svarte pastor van der Velden: «Gudskjelov!» — Han lot soknepresten komme, og mens han selv svarte på Kirkens liturgiske bønner, mottok han de siste sakramenter, i full overgivelse i Guds hl. vilje.

Lørdag 28. november følte han seg svakere. Han lot da om aftenen alle søstre komme. Etterat å ha forvissnet seg om at alle var til stede, reiste han seg opp i sengen med anstrengelse av sine siste krefter, og med et stort korstegn lyste han sin siste velsignelse over søstrenes lille skare, som dypt rørt omga hans dødsleie.

Fra no av begynte det å gå hurtig tilbake, og av og til fantaserte han. Likevel trodde man ikke at han skulde dø enno. Men søndag 29. november, kl. 6.30 om morgenen, hensov han, stille og tilfreds. Søstre stelte om sin åndelige far, med all den ærbødighet og kjærlige omsorg som bare våre søstre kan det. I fullt presteskrud lå han i sin kiste foran alteret i husets kapell, hvor han selv trofast hver dag hadde lest messen.

Tirsdag aften forrettet pastor Meeusen matutinene, mens kapellan Menting, pastor van der Veldens beste venn, og pater Hanssen O. F. M. assisterte. — Onsdag morgen samledes søstre og alle husets beboere for siste gang rundt pastorens kiste; og mens pater Hanssen forrettet messen, sang søstre de kjente norske sanger; pastor van der Veldens siste messe i Olavshuset, ble altså fullstendig norsk; og det så ut til at naturen også vilde gjøre sitt, for da kisten kl. 10 ble båret ut av huset

for å føres til soknekirke, da snedde det for første gang i år. —

Ankommet til soknekirken — samme kirke hvor tidligere erkebispemessen av Utrecht forrettet rekviemmessen for mgr. Olaf Offerdahl — ble båret motatt av presten med sine assistenter og ministranter. Den høgtidelige sjelemesse ble forrettet av soknepresten, pastor Alferink, som ble assistert av kapellan Menting og pater Hanssen. I koret hadde byens presteskap tatt plass, 3 prester i alt; også prestene de Geus og Rottier innfant seg; pastor Breukel ligger fremdeles syk, og kunde ikke komme. Der var ingen preken, da avdøde i sitt testament hadde frabedt seg enhver sådan. Men den bestandig skjønne og gripende sjelemesse — som ble prektig utført — kistens eiendommelig vakre fiolette sørgekledning, de mange lys, alt vitnet om den ærbødighet man hadde for den døde. —

Etter messen forrettet paster de Geus absolsjonen, hvoretter kisten ble båret ut av kirken. Søstrene fulgte sin åndelige leder til hans siste hvilested, og alle prester, mange venner viste sin deltagelse med søstrene i Olavshuset, no da pastor van der Veldens plass der er tom. —

På kirkegården forrettet pastor de Geus, assistert av pater Meeusen og pater Hanssen. Deretter ble pastor van der Veldens kiste bisatt i preste-graven.

I 33 år har pastor Herman Josef van der Velden arbeidet for Norge, i 23 år i Norge selv, og da han ble utnevnt til Bussum som rektor for St. Franciskus-søstrene og prokurator for misjonen, arbeidet han i Nederland i ti år videre for samme sak. Meget måtte han la være for sin helbred, men likevel gjorde han det han kunde. — Med ham er da atter en av Norges gamle prester gått hen. Vi kommer vel til å savne ham, både vi herute og biskopen og prestene heime i Norge. Men mest vil han vel savnes av søstrene i Olavshuset, hvis rektor han var. «Vi er no som får uten hyrde,» sa søstrene til meg, da jeg reiste heim igjen fra begravelsen. Måtte det da for dem og oss være en grunn til å minnes ham, og ofte be om at han må oppnå den lønn «som Herren har lagt bort for dem som elsker Ham». Nederland 4.—12.—42.

C. H. O. F. M.

Moder Norberta.

Likeså vemodig som smertelig kom budskapet om at moder Norberta døde den 6. desember. Hun var født den 15. august 1900, og kom til Kristiansund N. den 15. juli 1934, hvor hun inntil sin død med en selvforglemmende og oppofrende måte har tjent menighetens og Kirkens sak. I «Romsdalsposten» for 7.—12.—42 leses følgende vakre nekrolog:

«Den avholdte priorinnen på Stella Maris, moder Norberta, avgikk i går ved døden. Hun tilhører St. Carl Borromeus-søstrene, og kom til Norge for noen år siden. For 8 år siden kom hun hit til byen for å se ut et passende hus til klinikk, og hun bestemte seg for et hus i Nordmørsgata. Det var den-

gang stort behov for en fødselsklinikk her i byen, og Stella Maris fikk straks stor søkning.

Under søster Norbertas ledelse ble det en første-klasses klinikk, hvor alle mødre trivdes og følte seg heime. Søstrene setter alt inn på å gjøre det så hyggelig som mulig for pasientene, og alle som har stiftet bekjentskap med moder Norberta og hennes søstre, har lært å sette pris på dem.

Det vil bety et stort tap både for klinikken og byen når moder Norberta er falt fra. Hun ofret seg ikke bare for sine pasienter, men søkte også på alle måter å hjelpe overalt hvor det trengtes. Mange fattige har fått en liten håndrekning av moder Norberta som alltid hadde noe å gi.

Moder Norberta var hollandsk av fødsel. Langt borte fra sitt fedreland døde hun under utøvelsen av sin velsignelsesrike virksomhet. — Men gjennom sin gjerning har hun skapt seg et minne som vil leve. Byens befolkning vil minnes henne i takknemlighet.»

Begravelsen fant sted den 9. des. og hadde samlet stor deltagelse. Også i denne anledning brakte «Romsdalsposten» en artikkel:

«Den avholdte priorinne på «Stella Maris», moder Norberta, ble begravet i går fra det katolske kapell på klinikken i forbindelse med rekviemmessen. Pater Stelzmann forrettet. Etter å ha lest ritualet, holdt han en vakker tale over avdøde. Skildret hennes livsløp som hadde artet seg som en eneste stor arbeidsdag i nestekjærlighetens tjeneste. I ung alder hadde moder Norberta forlatt sin familie, sitt fedreland, og begitt seg til et fremmed land, hvor hun har gått opp i sin velsignelsesrike gjerning med glød og tro. Etter messen satte sørgetoget seg i bevegelse, mens en korgutt gikk foran med et stort kors. Ved graven leste pater Stelzmann det katolske begravelseritual, hvoretter det ble lagt ned en rekke kranser. På vegne av byens jordmødre la forsorgs-sjef Bang ned krans, ledsaget av en kort tale, hvori han ga uttrykk for jordmødrenes takk for all elskverdighet, imøtekommenhet og det gode samarbeid moder Norberta alltid hadde vist.»

Minnet om moder Norbertas lyse, edle sinn og hennes rike ånd vil leve videre iblant oss, og sikkert vil hun fortsette å være en forbeder for Kirken i Norge og for vår lille menighet her i Kristiansund N.

Hun hvile i fred og det evige lys skinne for henne.
R. I. P. S. A.

Pastor Franz Broel.

Blant de mange katolske prester jeg i årenes løp har lært å kjenne, var pastor Broel en av de mest sympatiske. Dengang han kom til Bergen var jeg sekretær i ynlingeforeningen «Ora et Labora». Foreningen hadde dengang en nedgangsperiode. Men pastor Broel var en mann med hjerte og forståelse for de unge, så han fikk den snart opp igjen.

Han oppfrisket også sine norsk-kunnskaper hos meg og det var ikke alltid så lett for ham med hans utpregede kölner-dialekt.

Jeg minnes ham som ungdomsvennen. Den som

vi alltid kunde gå til i våre vanskeligheter og få forståelse. Som den fromme prest minnes jeg ham også. Han var en beskjeden ydmyk personlighet. Mange av oss katolske unge fra den tid hørte med sorg om hans bortgang. Vi takker ham for det eksempel han ga oss og for den kjærlighet han viste den norske misjon. Måtte Gud snart føre ham inn til seg og lønne ham for hans trofaste offerliv.

R. I. P.

J. Tv.

Hechjemme —

Oslo. Mandag den 7. desember avholdt St. Elisabeth-kongregasjonen i St. Halvard den årlige generalforsamling. Sekretæren leste opp årsberetning og kassereren gjorde rede for kassabeholdningen, som viste et pent overskudd. Deretter leste preses de foreskrevne bønner for valget. Formannen fru G. Noren, sekretær fru R. Abell og fru M. Martinsen gikk ut av styret. Som formann ble valgt fru I. Arnesen. Dessuten ble valgt fru A. Olsen og fru G. Bruce. En snill frue spanderte vafler på oss, som forsvant som dugg for solen. Deretter forsvant vi også.

Sekretæren.

Oslo. De katolske menigheter i Oslo feiret sin tradisjonelle julefest tirsdag den 29. desember. Der var møtt fram så mange som festsalen og de tilstøtende rom kunde omfatte, når der skulde tas hensyn til den bevegelsesfrihet som en julefest krever. I salen ble man mottatt av det praktfulle juletre, pyntet i all sin stråleglans, som straks ga festen den rette julestemning. — Formannen i St. Olavs-laget, hr. Fjåla ønsket velkommen i hjertelige og anslående ord. Og om ikke rett lenge hadde praktisk talt alle, både gamle og unge, tredd seg inn i kjedene omkring juletreet og de gamle, kjære og evig unge julesalmer tonet gjennom huset. Etter denne stemningsfulle innledning holdt soknepresten til St. Halvard, pater Notenboom en kort andakt med preken over teksten i juleevangeliet, med budskapet om frelserens fødsel og om fred på jorden og i menneskenes hjerter. Vidunderlige og håpefulle ord å minnes i en fredløs mørketid. Og atter var det treet som samlet og bandt hjertene sammen i en glad harmoni. Man blir barn igjen på en slik kveld, hvor man går hånd i hånd rundt juletreet «og knytter de hellige kjærlighets bånd og lover å elske hverandre». Så kom kveldens store programnummer, teatergruppens oppførelse av: «En julenatt». Drama i to akter av Henry Bordeaux og Emanuel Denarie. Oversatt og bearbeidet til norsk ved Marie Elizabeth Larsen. Det er visstnok sjelden at amatører gir seg i kast med skuespill som psykologisk sett lodder så dypt som dette. Noen kunde kanskje mene at det falt for tungt i julens lyse toner. Men rett betenkt, så er det jo nettopp det dypt alvorlige grunnlag, som gir julens glede en så skjønn og yndefull utfoldelse. Stykket er av betydelig kunstnerisk verdi. Handlingen foregår i det sydøstlige Frankrike under en alvorlig barne-epidemi, hvor det gjelder at hjelpen kommer hurtigst mulig. Hovedpersonen i dramaet er lægen — distriktslægen, som kommer for sent heim fra sine sykebesøk til å kunne redde sitt eget barn, og som atter må forlate det i dødsstunden for å kunne redde en annens barn, en bondes, som nettopp er kommet kjørende flere mil oppe fra fjellene. Og her står vi overfor handlingens mest spennende moment — kampen mellom lægens pliktfølelse og moren, som i sin grenseløse og forblindede sorg intet annet kan fatte enn at hennes barn — deres barn — er døende, og da er det farens nærmeste plikt å bli hos det. Kravet fra hustruen er intens og ubønnhørlig. På den annen side står bonden, hvis krav er likeså intens, og med en logikk så enkel og innlysende, at den er den blanke utfordring til lægens samvittighet og pliktfølelse. Han slites mellom disse to instanser, og et øyeblikk ser det ut som om han vakler og vil la følelsene seire. Man følger dette fint nuanserte spill i åndløs spenning og trekker

uvilkårlig et lettelsens sukk, da plikten seirer. — Da dette ikke er noen teaterkritikk, men bare et referat av julefesten, skal man ikke gå videre i enkeltheter, men kun fastslå at samspillet var utmerket og skapte et helhetsinntrykk som var av betagende virkning. Publikum fulgte handlingen like til the happy end med spent interesse, og belønnet til slutt instruktør og skuespillere med varm applaus. Dekoratorene skal også nevnes med honor for det vakre, stemningsfulle vinterbilde med kirken i måneskinn, hvor midnattsgudstjenesten nettopp feires. — Så er vi kommet til den materielle del av programmet med te og kaker og hyggelig samvær rundt bordene. Og enno fortsatte den glade jul framover mot de seine timer. Da undertegnede forlot festen henvend kl. 11, fulgtes man av tonene til «Kom jult med din glede og barnlige fryd» ut i vinternatten, og med følelsen av hvor det er festlig og berikende å få tilbringe en slik kveld sammen med trossfeller, bisp og presteskap i enkle og hjertelige former.

S.

Oslo. O.K.Y.s tradisjonelle nyttårsfest ble som vanlig avholdt 1. nyttårsdag, og en kan trygt si den ble en suksess fra først til sist. Da de ca. 90 deltagere hadde benket seg ved de festlig dekkede bord ønsket O.K.Y.s formann, Rolf Sand, velkommen, og etter at man et par ganger hadde sunget den for anledningen skrevne bordsang, grep han igjen ordet, og erklærte at O.K.Y. hadde besluttet å utnevne hr. Christen Christensen til æresmedlem i foreningen som en takk for det store arbeid han har nedlagt i foreningen. Etter at hs. høgærverdiget biskopen hadde velsignet æresmedaljen, festet formannen den på Christensens bryst. Så gikk man da over til de kulinariske nydelser, og lot dem vederfares all rettferdighet. Alle var skjönt enige om at maten var virkelig god, men så var det da også St. Josefs-søstrene på Instituttet som var mestre for tilberedningen. Vi nytter høve til enno en gang å takke dem for all den hjelp de har ydet oss til nyttårsfesten. Ved bordet grep Christensen ordet, og takket for den ære som var blitt vist ham. Så fikk vi avisen som var redigert helt ypperlig av Kjell Ruyter. Deretter taler av hs. høgærv. biskopen og av pastor dr. Sund. — Mens man ventet på kaffen gikk man rundt juletreet, og etter kaffen fortsatte man utover aftenen med leik, bare avbrudt av loddsalg og en humoristisk opplesning. Det var også denne gang Kjell Ruyter som var i ilden. Hans eminente opplesning ble stadig avbrudt av latter og applaus. Festen sluttet ved 24-tiden, med loddtrekning og fedrelands-sangen, hvorefter man bega seg ut i den snølyse kveld et minne rikere.

Surre.

Tollfrie tanker.

Thomas a Kempis:

Vi kunde ha en fred dersom vi ikke bekymret oss om andres tale og gjerning som ikke vedkommer oss.

Bourdalone:

Å stå over andre er intet annet enn den sterkeste forpliktelse til å arbeide for andre og tjene andre.

Ozanam:

Mellom fortiden, hvor vi har våre minner og framtiden, hvor vi har våre håp ligger nutiden, hvor vi har våre plikter.

Veuillot:

Man må lære å tie som man må lære å tale — og det er ikke det vanskeligste å lære å tale.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.